

Rakowski, Witold / Zawadzka, Wiesława

Budżet gminy wiejskiej Wiskitki w latach 2001-2005

Rocznik Żyrardowski 5, 373-397

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Witold Rakowski, Wiesława Zawadzka

Budżet gminy wiejskiej Wiskitki w latach 2001–2005

Wstęp

Nie ma w Polsce gmin wiejskich ani miast, które mają identyczne warunki rozwoju z punktu widzenia położenia w systemie osadniczym, środowiska geograficznego, struktury społeczno-zawodowej mieszkańców i stopnia rozwoju infrastruktury i gospodarki. Tymczasem wszystkie gminy winne zaspokajać ciągle rosnące potrzeby mieszkańców. Aby to czynić muszą posiadać dochody, które są bardzo zróżnicowane w skali kraju¹, regionu warszawskiego, a nawet gmin ze sobą sąsiadujących. Gminom, które mają wysokie dochody, przypadające na 1 mieszkańca, łatwiej przychodzi zaspokajając potrzeby mieszkańców². Gorzej jest z gminami, które mają ograniczone dochody własne. Na przykładzie gminy Wiskitki, o ograniczonej wysokości dochodach własnych, pragniemy przedstawić zarówno strukturę dochodów, jak i wydatków na tle innych gmin. Materiałem wyjściowym są dane uzyskane w urzędzie gminy zawarte w sprawozdaniach z wykonania budżetu za poszczególne lata.

Ze względu na ograniczony zakres opracowania pominięto problem czynników determinujących dochody i wydatki gmin. Zagadnienie to ma bogatą literaturę³.

---

¹ Por. J. Sierak, *Sytuacja finansowa gmin polskich w latach 1994–2001*, „Rocznik Żyrardowski” tom II, WSRL, Żyrardów 2003.

² Do takich gmin należy np. Kleszczów w pow. bełchatowskim, Konstancin-Jeziorna w pow. piaseczyńskim czy Nadarzyn w pow. pruszkowskim.

³ Por. E. Ruśkowski, *Finanse lokalne w dobie akcesji*, Dom Wydawniczy ABC, 2004.

- E. Bzducha-Markowska, *Samorządność finansowa polskich gmin*, Monografie nr 73, Politechnika Radomska, Radom 2004.
- H. Stępień, *Finanse lokalne w warunkach decentralizacji finansów publicznych*, WSzHiE, Włocławek 2006.
- S. Owsiak, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, PWN, Warszawa 2004.
- Cz. Rudzka-Lorentz, J. Sierak, *Zarządzanie finansami jednostek samorządu terytorialnego*, [w:] *Nowe zarządzanie publiczne....*

Ogólna charakterystyka gminy Wiskitki

Gmina Wiskitki, wchodząca od 1 stycznia 1999 r. w skład powiatu żyrardowskiego, przylega do granic miasta Żyrardowa, a od strony wschodniej sąsiaduje z gminą Teresin, leżącą w powiecie sochaczewskim. Położenie gminy jest korzystne, ponieważ przez jej teren przebiega międzynarodowa trasa nr 52 wschód–zachód⁴. Przez obrzeża południowej części gminy biegnie linia kolejowa, łącząca Warszawę z Górnym Śląskiem.

Powierzchnia gminy wynosi 15 096 ha, w jej skład wchodzi 41 wsi (38 sołectw), w tym największe to Wiskitki, Guzów, Miedniewice, Franciszków. Na terenie tych wsi istnieją szkoły podstawowe, a w Wiskitkach także gimnazjum. Do szkół tych w roku szkolnym 2003/2004 uczęszczało 1115 uczniów, a w 2005/2006 – 1065.

Na terenie gminy nie ma większych zakładów przemysłowych. Istniejące firmy przemysłowo-usługowe (poza usługami publicznymi) zatrudniają nie więcej niż 500 osób.

Na terenie gminy funkcjonowała do 2001 r. cukrownia w Guzowie, która w ramach restrukturyzacji przemysłu cukrowniczego została zlikwidowana⁵. Mała liczba zakładów pracy z jednej strony powoduje niski popyt na zasoby pracy, a z drugiej strony ogranicza dochody gminy od osób fizycznych i prawnych, generując jednocześnie większe wydatki związane z rodzinami o niskich dochodach.

Charakterystyka ludności gminy Wiskitki

Skoro budżet gminy ma służyć zaspokajaniu potrzeb ludności lokalnej, a z drugiej strony w dużej mierze od aktywności ekonomicznej mieszkańców zależą także dochody gminy, należy dokonać skrótowej charakterystyki ludności pod względem struktury demograficznej i społeczno-zawodowej. Najbardziej wiarygodnym materiałem w tym zakresie są dane pochodzące ze spisów narodowych ludności. Taki ostatni spis został dokonany 20 maja 2002 r. i te dane będą głównym źródłem charakterystyki ludności. Według tego spisu ludność gminy wynosiła 9306 osób z niewielką przewagą mężczyzn, co jest zjawiskiem raczej rzadkim. Przewaga kobiet nad liczbą mężczyzn ujawniała się w następujących grupach wieku: 25–29 lat (niewielka), 55–59 i w wieku 65 lat i więcej (tab. 1). Największa przewa-

⁴ Szerzej na temat historii gminy patrz [w:] W. Pałucki, *Wiskitki, Prace Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych nr 24*, Warszawa 1977.

⁵ Por. T. Sułek, *Guzów bez cukrowni*, „Życie Żyrardowa” 2001 nr 47.

ga mężczyzn nad liczbą kobiet występowała w grupie 40–44 lat i wśród dzieci. W podziale na pięcioletnie przedziały wieku największy udział w ogólnej liczbie mieszkańców miały osoby w wieku 20–24 lat, a więc urodzone w latach 1978–1982 oraz w wieku 10–14 i 45–49 lat (urodzeni w latach 1953–1957), a więc w okresie kiedy w Polsce był wysoki przyrost naturalny.

Tabela 1. Ludność gminy Wiskitki w 2002 r. według płci i wieku

Grupy wieku	Mężczyźni	Kobiety	Razem	W % ogółem
0–4	269	260	529	5,7
5–9	346	273	619	6,7
10–14	370	342	712	7,7
15–19	352	326	678	7,3
20–24	401	345	746	8,0
25–29	337	351	688	7,4
30–34	302	299	601	6,5
35–39	311	286	597	6,4
40–44	372	292	664	7,1
45–49	367	335	702	7,5
50–54	310	274	584	6,3
55–59	177	237	414	4,4
60–64	222	215	437	4,7
65–69	185	215	400	4,3
70–74	172	244	416	4,5
75–79	112	193	305	3,3
80–84	40	93	133	1,4
85 i więcej nieustalony	31	49	80	0,9
razem	4676	4629	9305	100

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina wiejska Wiskitki, US w Warszawie.

W wyniku obniżania się od 1984 r. przyrostu naturalnego grupa wieku 0–4 lat jest mniej liczna od grupy 5–9, 10–24 i następnych. Dopiero grupy wieku 50–59 i starsze na skutek wymierania są mniej liczne od najmłodszej grupy wieku to jest 0–4 lata. Z gospodarczego, jak i demograficznego punktu widzenia taka struktura wieku nie jest korzystna, albowiem do zmieniającej się struktury wieku należy dostosowywać infrastrukturę, która w pewnych okresach wymaga ponoszenia wysokich nakładów (np. na budowę szkół), a po spadku popytu na infrastrukturę znaczna jej część nie jest wykorzystana, natomiast dostosowanie jej do nowych potrzeb nie zawsze jest możliwe. Na przykład w 2002 r. było 158 osób w wieku 13 lat, czyli

kiedy zaczynali szkołę podstawową było ich około 170*. Na taką liczbę należało przygotować miejsca w szkołach podczas gdy w 2006 r. liczba pierwszoklasistów w gminie wynosiła już tylko 100, a więc pewna powierzchnia szkół nie została wykorzystana, a poniesiono na nią wcześniej nakłady.

Z kolei rosnący udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy osób starszych w tym niesprawnych pociąga za sobą konieczność zwiększenia wydatków socjalnych jak też w wielu przypadkach inwestycyjnych w zakresie dostosowania ciągów komunikacyjnych, budynków, przestrzeni wypoczynkowej dla tych osób. Zwróćmy uwagę, że w roku 2002 dzieci w wieku przedszkolnym (0–6 lat) było 786 z tego przeszło 500 uczęszczało już w 2006 r. do szkoły. Z kolei w wieku szkoły podstawowej (7–12 lat) było w 2002 r. 784 dzieci, w wieku szkoły gimnazjalnej (13–15 lat) 408, w wieku szkoły ponadgimnazjalnej (16–18 lat) 423, w wieku szkoły wyższej (19–24) było 883 osoby. Wobec tych dzieci i młodzieży gmina i częściowo powiat (odpowiedzialny za szkoły średnie i za rynek pracy) ponosi odpowiedzialność w zakresie oświaty, a także za ich przyszłość, wszak poziom, warunki nauczania rzutować będą na przyszłe kariery zawodowe absolwentów szkół podstawowych, gimnazjalnych, następnie ponadgimnazjalnych.

W sumie w 2002 r. mieszkało na terenie gminy 2589 dzieci do lat 24, które były na utrzymaniu rodziców. Ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy wynosił 27,8%. Dzieci te wchodziły w skład 1353 rodzin, z tego rodzin pełnych było 1088, matek z dziećmi 233 i ojców z dziećmi 32. Liczba rodzin, w skład których wchodziły dzieci w/g typu rodzin przedstawiała się następująco⁶:

	małżeństwa	matka	ojciec	razem rodzin
1 dziecko	375	141	20	536
2 dzieci	454	61	8	523
3 dzieci	196	23	2	221
4 dzieci i więcej	63	8	2	73

Jak wskazują dane prawie jednakowa była liczba rodzin z jednym i dwojgiem dziećmi, będącymi na utrzymaniu w wieku do 24 lat. Prócz rodzin z dziećmi na utrzymaniu było 501 rodzin z dziećmi (887 dzieci), które nie były na ich utrzymaniu ale z nimi mieszkały.

* Należy tu uwzględnić współczynnik wymierania, stąd liczba dzieci w wieku 7 lat w 1995 r. była większa niż w 2002 r.

⁶ Wszystkie dane tu przytaczane, jeżeli nie podano innego źródła, pochodzą z publikacji: *Podstawowe informacje ze spisów powszechnych*. Gmina wiejska Wiskitki, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2003.

Ponadto było jeszcze 631 rodzin (małżeństw) bez dzieci i 919 gospodarstw domowych jednoosobowych (głównie wdowy).

Poziom wykształcenia

Istotnym elementem decydującym w dużej mierze o rozwoju gminy jest reprezentowany poziom wykształcenia mieszkańców gminy, który w 2002 r. przedstawiał się następująco (uwzględniono tylko mieszkańców w wieku 13 lat i więcej):

wykształcenie	liczby absolutne	w %
wyższe	256	3,3
policealne	155	2,0
średnie ogólnokształcące	374	4,8
średnie zawodowe	1262	16,3
zasadnicze zawodowe	2114	27,3
podstawowe ukończone	3130	40,6
podstawowe nieukończone	327	4,2
nieustalono	117	1,5
razem	7735	100

Zatem poziom wykształcenia mieszkańców gminy jest bardzo niski, zwłaszcza jeżeli porównamy to z innymi gminami pow. żyrardowskiego i woj. mazowieckiego, co ilustrują następujące dane:

liczba osób z odpowiednim wykształceniem przypadająca na tysiąc mieszkańców:

gmina	wyższe	police- alne	średnie	zas. – zaw.
Wiskitki	28	17	176	227
Mszczonów (wieś)	20	12	142	216
Mszczonów (miasto)	63	34	273	183
Puszcza Mariańska	48	17	176	220
Radziejowice	52	24	174	205
Żyrardów (miasto)	87	37	294	167
Lesznówola (pow. Piaseczno)	157	31	250	153
Michałowice (pow. Pruszków)	196	41	308	106
Teresin (pow. Sochaczew)	59	28	211	219
Baranów (pow. Grodzisk Maz.)	34	14	178	240

W stosunku do najbliższego otoczenia ludność gminy Wiskitki charakteryzuje się o wiele niższym poziomem wykształcenia, a w porównaniu do poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Michałowice (najwyższe w Polsce) liczba osób z wyższym wykształceniem, przypadająca na tysiąc mieszkańców, była w 2002 r. siedem razy niższa. Oczywiście jest szereg innych gmin w woj. mazowieckim gdzie na tysiąc mieszkańców przypada znacznie mniej osób z wyższym wykształceniem niż w gm. Wiskitki. Do takich przykładowo należą gminy powiatu białobrzeskiego (Stara Błotnica 15 osób), Parysów (13 osób w pow. garwolińskim), Grabów nad Pilicą (18 w pow. kozienickim), Chotcza (15 w pow. lipskim), gminy pow. łosickiego i szereg gmin, leżących z dala od Warszawy i większych miast.

Źródła utrzymania

Pomimo, że Wiskitki są gminą wiejską to w 2002 r. jedynie 13,8% jej mieszkańców utrzymywało się głównie z rolnictwa, podczas gdy w 1950 r. 61,8%, w 1960 r. – 56,0%, w 1970 r. – 40,0%

z pracy spoza rolnictwa utrzymywało się	46,5%
z emerytur	15,5%
z rent	17,7%
z innych źródeł	6,5%

Odsetek osób posiadających własne źródło utrzymania, a utrzymujących się z pracy w poszczególnych grupach wieku przedstawiał się następująco:

0–14 lat	–
15–19 lat	5,6%
20–29 lat	62,6%
30–39 lat	73,7%
40–49 lat	64,0%
50–59 lat	31,6%
60–64 lat	5,5%
65 i więcej	–

Zaskakuje bardzo niskie wykorzystanie zasobów pracy osób w wieku powyżej 50 lat, które utrzymują się głównie z emerytur, rent, zasiłków, co oczywiście obciąża budżet państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Jakkolwiek z rolnictwa utrzymuje się tylko niewielki odsetek mieszkańców gminy to jednak w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego zamieszkiwało wspólnie 5000 osób to jest 53,7% ludności bezpośrednio lub pośrednio było związane z rolnictwem. Z ogółu 2065 gospodarstw rolnych 496 nie przekraczało 1 ha użytków rolnych, dalsze 1016 użytkowało od 1 do 5 ha, 343 od 5 do 10 ha i zaledwie 210 gospodarstw miała w użytkowaniu więcej niż 10 hektarów.

Warto dodać iż 728 gospodarstw klasyfikowanych jako gospodarstwa rolne nie prowadziło ani działalności rolniczej ani nierolniczej, 103 prowadziło wyłącznie działalność pozarolniczą, 151 działalność zarówno rolniczą, jak i pozarolniczą, a większość, bo 1083 prowadziło wyłącznie działalność rolniczą, więc było objęte podatkiem rolnym.

Osoby niepełnosprawne

Na terenie gminy mieszka pokaźna liczba osób niepełnosprawnych prawnie (1713) i biologicznie (228). Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy wynosił 20,8%, a więc znacznie więcej niż średnio w Polsce (14%). Osoby te charakteryzują się bardzo niskim poziomem wykształcenia i niską aktywnością ekonomiczną, bo zaledwie 16,8% z nich pracowało⁷.

Dochody gminy w latach 2001–2005

Jakkolwiek dochody gmin w tym rozpatrywanym okresie ulegały zmianie na skutek wprowadzania nowych przepisów dotyczących wzrostu procentowego udziału gmin w podatkach budżetu państwa⁸ to w przypadku Wiskitek dochody te w 2005 r. w porównaniu z 2001 r. zwiększyły się tylko o 12,3%, a dochody własne nawet zmalały. Jeżeli dochody z 2005 r. porównamy z dochodami roku poprzedniego to wzrost dochodów ogółem wynosił 11,3%, a dochodów własnych o 11,7% (tab. 2).

⁷ Por. J. Borek, *Aktywna polityka rynku pracy szansa na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych, Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych 3–4*, KIG-R, Warszawa 2006.

– A. Barczyński, *Rynek pracy a potrzeby i oczekiwania osób z niepełnosprawnością intelektualną, Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych 3–4*, KIG-R, Warszawa 2006.

– A. Kurzynowski, *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych 1*, KIG-R, Warszawa 2005.

⁸ Por. Dz. U. nr 203 z 13. IX. 2003 r.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy dochody te kształtowały się następująco:

	ogółem	własne
2001	1222	573
2002	1238	499
2003	1263	466
2004	1311	477
2005	1480	558

a więc były bardzo niskie zarówno dochody ogółem, jak i własne.

Twierdzi się, że o sile jednostek samorządu terytorialnego świadczy samodzielność finansowa, którą można wyrazić poprzez udział dochodów własnych w dochodach ogółem.

W przypadku gminy Wiskitki udział ten kształtował się w poszczególnych latach następująco:

	%
2001	46,9
2002	40,3
2003	36,9
2004	36,2
2005	37,7

Dane te wskazują, że samodzielność finansowa gminy od 2001 r. do 2004 r. malała i nieco wzrosła w 2005 r., a i tak była o 9,2 punktu procentowego niższa aniżeli w 2001 r.

Biorąc pod uwagę budżety wszystkich gmin w Polsce udział dochodów własnych w dochodach ogólnych w poszczególnych latach wynosił⁹ (w %):

1991	– 74,5
1995	– 63,2
2000	– 52,5
2001	– 52,1
2002	– 49,6
2003	– 47,3
2004	– 48,2
2005	– 48,7

⁹ Por. L. Klank, *Finanse samorządów w 2005 r. Stan, wykorzystanie i możliwości rozwoju*, Konferencja Instytutu Finansów, Wilga 2006, Akademia Finansów w Warszawie, Warszawa 2006.

Tabela 2. Dochody w gminie Wiskitki w latach 2001–2005 w tys. zł.

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005
Dochody ogółem	11332	11539	11817	12350	13914
w tym: – własne	5310	4653	4357	4476	5250
Uzupełniające	6012	6886	7460	7874	8664
Z tego: – subwencja ogólna	4179	4988	6079	5859	5777
– dotacje	1833	1897	1381	2015	2887

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy za lata 2001–2005

Dlatego w gminie Wiskitki udział dochodów własnych w dochodach ogółem kształtował się znacznie niżej aniżeli średnio w Polsce, ze względu na to, że na strukturę budżetu gmin w Polsce składają się bardzo bogate gminy. Przypatrzmy się jak kształtował się udział dochodów własnych w ogólnym budżecie dwóch gmin sąsiadujących z Wiskitkami, to jest w gminie Teresin (pow. sochaczewski) i Baranów (pow. grodziski).

	Teresin	Baranów
2001	56,4	45,4
2002	58,7	46,0
2003	54,5	51,7
2004	59,4	49,4

W obu więc gminach udziały te i dochody własne, przypadające na 1 mieszkańca, były znacznie wyższe niż w gminie Wiskitki. I tak w 2004 r. w gminie Teresin wynosiły 1106 zł, a w gminie Baranów 783 zł. Gminy te mają więc większe możliwości realizacji inwestycji niż gm. Wiskitki, tym bardziej, że ogólne dochody na mieszkańca były też wyższe i w 2004 r., w gm. Teresin wynosiły 1860 zł, w gm. Baranów 1582 zł. podczas gdy w gm. Wiskitki 1316 zł.

Skoro udział dochodów własnych w ogólnych dochodach w gm. Wiskitki małał warto pokusić się o odpowiedź na pytanie dlaczego? Otóż można stwierdzić na podstawie danych zawartych w tab. 2. że wzrastały dochody uzupełniające w okresie tych 5 lat, natomiast dochody własne w liczbach absolutnych nieznacznie malały. Zmieniły się, więc proporcje między dochodami własnymi a uzupełniającymi na korzyść tych ostatnich. W ramach dochodów własnych największe znaczenie miały podatki pochodzące od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy, a przekazywane przez Urząd Skarbowy z dochodów budżetu państwa. Udział gmin w tym podatku zmieniał się.

Warto tu przypomnieć, że od 2003 r. udział gmin w podatkach budżetu państwa od osób fizycznych wynosił 27,6% (PIT), a od osób prawnych 5%. Od 2004 r. udział ten wzrósł odpowiednio do 39,34% (PIT) i 6,7% (CIT)¹⁰.

Nieco tylko mniejszą rolę odgrywały podatki od nieruchomości oraz dochody gminy (pozostałe), pochodzące z wpłat mieszkańców na budowę wodociągu, czynsz za lokale, wpływy ze sprzedaży mienia komunalnego, nieruchomości, opłaty za zezwolenia na sprzedaż alkoholu, odsetki od lokat na rachunku bankowym. Najbardziej stabilne były podatki od nieruchomości i pochodzące od osób fizycznych, które wskazywały tendencje wzrostowe na skutek zmiany ustawy, zwiększającej udział gmin w tym podatku.

Najmniej stabilne były pozostałe dochody własne gminy związane ze sprzedażą mienia komunalnego.

Czwartą znaczącą pozycją dochodów własnych gminy stanowił podatek rolny, przekraczający w poszczególnych latach nieco 500 tys. zł a więc w 2005 r. trzykrotnie mniejszy niż podatek płacony przez osoby fizyczne.

Znaczenie pozostałych podatków i opłat w dochodach gminy było niewielkie, nie przekraczało kilku procent. Szczególnie niskie były dochody gminy z podatków pochodzących od osób prawnych. Pomimo iż udział gminy od 2004 r. zwiększył się z 5% do 6,71% w tym podatku wpłaconym do budżetu państwa to w przypadku gminy Wiskitki miał on znaczenie marginalne. Dlatego głównie osoby fizyczne, jeżeli uzyskują wysokie dochody i wzrasta aktywność ekonomiczna mieszkańców poprzez zatrudnienie, mają znaczący wpływ na dochody gminy.

Zadaniem samorządu gminnego jest więc stwarzanie dobrych warunków do zamieszkania dla ludności uzyskującej dochody pochodzące ze źródeł pozarolniczych. Względnie stabilnym źródłem dochodów – jak już wcześniej wzmiankowano – są dochody uzyskiwane z podatku od nieruchomości (tab. 3).

Istnieje tu pewien związek między podatkiem od nieruchomości a podatkiem płaconym przez osoby fizyczne od dochodów. Stwarzanie przez gminę dobrych warunków do zamieszkania, czy też do wypoczynku powoduje wzrost budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego (tzw. drugich domów), a ten z kolei przyczynia się do wzrostu cen ziemi i obrotu nieruchomościami a więc zwiększenia opłat skarbowych, administracyjnych a także stwarza popyt na usługi budowlane i różnorodne materiały, na wzrost obrotów w sklepach i na zatrudnienie a to wszystko przyczynia się do wzrostu dochodów własnych gminy. Ważną rolę odgrywa tu jakość śro-

¹⁰ Por. Dz. U. Nr 203 z 13.09.2003 r.

dowiska przyrodniczego, infrastruktury, jak również przyjazna administracja, środowisko społeczne i bezpieczeństwo. Planowany przebieg autostrady przez teren gminy może wpłynąć na przyciąganie inwestorów i tworzenie nowych miejsc pracy, ale może też spowodować wzrost konfliktów przestrzennych i odstraszyć potencjalnych inwestorów indywidualnych.

Tabela 3. Struktura dochodów własnych gminy Wiskitki w latach 2001–2005. (w tys. zł.)

Nazwa podatku	Rodzaj podatku	2001	2002	2003	2004	2005
Wpływy od osób prawnych	rolny	45	47	41	41	49
	leśny	25	25	33	30	35
	od nieruchomości	770	744	1073	1047	926
Wpływy od osób fizycznych	rolny	452	461	468	511	463
	z karty podatkowej	73	59	51	42	38
	od nieruchomości	541	561	423	417	523
	od spadków i darowizn	22	17	17	11	15
	opłata administracyjna	20	10	12	12	9
	opłata targowa	20	17	15	12	10
	od posiadania psów	0	0	0	0	0
	od środków transportowych	62	47	106	97	78
	zaległości od podatków zniesionych	1	0	0	0	0
		wpływy z opłaty skarbowej	30	29	17	16
Udział gminy w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	od osób fizycznych	1244	1145	1218	1502	1691
	od osób prawnych	24	72	22	7	12
Pozostałe dochody własne		1982	1417	860	730	1382

Jeśli chodzi o subwencje¹¹ i dotacje to gmina otrzymuje je na określone cele z budżetu państwa. W gminie Wiskitki szczególne znaczenie miała subwencja, zwłaszcza oświatowa. Udział subwencji w ogólnych dochodach gminy kształtował się w granicach od 37% (w 2001 r.) do 41%

¹¹ Por. Dz. U. z dnia 29.09.2003 r. Rozdział 4. *Zasady ustalania subwencji i wypłat dla jednostek samorządu terytorialnego.*

w 2005 r. Samodzielność finansowa gminy Wiskitki jest więc bardzo niska i ogranicza jej rozwój. Na 1 mieszkańca subwencje i dotacje w poszczególnych latach kształtowały się następująco:

	subwencje	dotacje
2001	451	198
2002	535	204
2003	650	148
2004	624	219
2005	614	307

Można więc sformułować wniosek, że gmina zaspokaja potrzeby swoich mieszkańców dzięki subwencjom i dotacjom, płynącym z budżetu państwa. Gdyby założyć, że podatki płacone przez osoby fizyczne (i prawne) – mieszkające na terenie gminy, pozostają wszystkie w dyspozycji samorządu to i tak nie wystarczałyby na pokrycie wydatków na poziomie lat 2001–2005 nie mogłyby być też realizowane inwestycje przyczyniające się do poprawy warunków życia mieszkańców, a także ograniczone by były możliwości zaciągania kredytów. Tymczasem gmina w 2001 r. zaciągnęła kredyt w wysokości 878 tys., a w 2002 r. – 2517 tys. i w 2005 r. – 1653 tys. Kredyty pozwalają co prawda na realizację pewnych zadań poprawiających warunki bytu ludności, ale jednocześnie obciążają budżet w latach następnych spłatą rat i odsetek od zaciągniętych kredytów. Dlatego należy zachować dużą ostrożność w zaciąganiu kredytów tak, aby wysokość dochodów w latach przyszłych pozwalała na ich spłatę, nie stwarzając barier dla dalszego rozwoju gminy i nie wpływając na obciążenie zaspokajania potrzeb mieszkańców.

Wydatki gminy

Wydatki gminy można rozpatrywać co najmniej z dwóch punktów widzenia: według działów gospodarki narodowej lub według podziału na wydatki bieżące i inwestycyjne. Ponadto mogą być wydatki związane z działalnością samorządu gminnego (przypisane do jej zadań) lub zadaniami zleconymi, które wykonuje gmina ze środków budżetu powiatowego, wojewódzkiego lub krajowego, na co otrzymuje pieniądze. Takie zadania gmina Wiskitki realizowała w rozpatrywanym okresie.

Analizując wydatki według działów (tab. 4) w poszczególnych latach największe koszty i nakłady z budżetu gminy ponoszono na oświatę. Udział tych wydatków kształtował się w poszczególnych latach następująco:

2001	48,5
2002	42,6
2003	61,5
2004	49,9
2005	47,3

Tabela 4. Struktura wydatków gminy Wiskitki w latach 2001–2005 (w tys. zł.)

Dział	2001	2002	2003	2004	2005
Rolnictwo i łowiectwo	1377	3440	123	11	10
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	57	93	165	153	162
Handel	2	1	1,5	–	–
Transport i łączność	1491	1405	693	1994	1275
Gospodarka mieszkaniowa	110	122	150	136	233
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	136	195	286	238	660
Działalność usługowa	53	29	35	54	59
Administracja publiczna	1517	1484	1605	1612	1838
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	195	162	219	157	517
Obsługa długu publicznego	–	67	189	121	73
Różne rozliczenia	6	–	7	3	2
Oświata i wychowanie	5087	5600	6376	5223	5186
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	77	115	109	116	124
Ochrona zdrowia	38	44	41	70	86
Opieka społeczna	234	294	298	368	456
Edukacyjna opieka wychowawcza	79	63	69	88	137
Wydatki zw. z poborem podatków od osób prawnych i osób fizycznych	–	–	–	90	104
Kultura fizyczna i sport	29	38	31	34	30
Razem wydatki własne	10491	13159	10373	10469	10953
Zadania zlecone (razem)	1205	1360	1211	1324	1901
Wydatki wykonane ogółem	11696	14519	11584	11793	12854

Wydatki na oświatę obejmują koszty bieżące związane z utrzymaniem przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjalnych (w tym płace nauczycieli) oraz nakłady inwestycyjne (budowa, modernizacja, wyposażenie). Reforma oświaty wprowadzona w 1999 r. zmusiła władze samorządowe do budowy (lub adaptacji) budynków dla gimnazjów, co pociągnęło za sobą ograniczenie wydatków na inne cele.

Drugim działem gospodarki narodowej, na który nakład ponosi budżet gminy jest administracja publiczna. Wydatki na ten cel są jednak około trzykrotnie mniejsze niż na oświatę. Nieco tylko niższe wydatki niż na administrację w 2001 r. ponoszono na rolnictwo oraz na transport i łączność, przy czym w wydatkach na te działy mieszczą się także nakłady związane z inwestycjami. Przykładowo wysokie wydatki poniesione w 2002 roku na rolnictwo to nakłady związane z budową wodociągów na wsi, które klasyfikuje się do rolnictwa, a nie do gospodarki komunalnej. Natomiast w latach 2004 i 2005 wydatki na rolnictwo były minimalne. Również w dziale transport i łączność były zróżnicowane w poszczególnych latach ponieważ realizowany był różny zakres prac, o czym będzie mowa w dalszej części artykułu. Wydatki na pozostałe działy gospodarki narodowej, które podlegają samorządowi lokalnemu na szczeblu gminnym, były już niewielkie i rzadko przekraczały 500 tys. zł. Warto zwrócić uwagę, że najbardziej ustabilizowane były wydatki w latach 2001–2005 na administrację, oświatę, kulturę, opiekę społeczną, kulturę fizyczną (tab. 4).

Największe różnice w wydatkach w poszczególnych latach wystąpiły w dziale rolnictwo, transport, gospodarka komunalna i ochrona środowiska. W ramach zadań zleconych gminie główną pozycję wydatków stanowiły wypłaty różnorakich zasiłków w ramach opieki społecznej, które niemal z każdym rokiem wzrastały, zwłaszcza w 2005 r. (tab. 5)

Tabela 5. Wydatki na realizację zadań zleconych w poszczególnych działach w latach 2001–2005 (w tys. zł.)

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005
Administracja publiczna	82	109	78	80	82
Urzędy nac. org. wł. państw. kontr. i ochr. prawa	12	17	19	15	44
Bezpieczeństwo publiczne i ochr. przeciw pożarowa	0,5	–	–	0,5	0,5
Oświata i wychowanie	–	3	2	–	–
Opieka społeczna	928	1046	1029	1186	1774
Gospodarka komunalna i ochr. środowiska	182	130	83	42	–
Razem	1205	1305	1211	1324	1901

Wydatki inwestycyjne

O stopniu zaspokajania potrzeb mieszkańców w danym roku decydują wydatki bieżące, ale aby zaspokajać potrzeby ludności w różnych dziedzinach życia, do których zobowiązany jest samorząd gminny, należało w przeszłości ponosić wydatki inwestycyjne. Koszty związane z utrzymaniem tych inwestycji ponosi budżet gminy (np. koszty utrzymania szkół, przychodni zdrowia, bibliotek, obiektów kultury) lub też po oddaniu do eksploatacji ponoszą bezpośrednio mieszkańcy, korzystający z tych inwestycji (np. z wodociągów, kanalizacji) lub też w niektórych dziedzinach koszty te pokrywa się częściowo z budżetu gminy a częściowo ponoszą bezpośrednio mieszkańcy (np. tzw. podatek drogowy, oczyszczalnia ścieków). Rosnące potrzeby mieszkańców należy jednak zaspokajać poprzez realizację następnych inwestycji w zależności od osiągniętego stopnia rozwoju gminy. Przykładowo, po zrealizowaniu budowy wodociągów gminy przystępują do budowy systemu kanalizacji, oczyszczalni, wysypisk śmieci, ośrodków rekreacyjnych itd.

Nakłady inwestycyjne gminy Wiskitki w poszczególnych latach zmieniały się w zależności od możliwości własnego budżetu i od pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych. Wydatki na cele inwestycyjne w poszczególnych latach wynosiły (w mln zł.):

2001	3863
2002	5945
2003	2291
2004	2805
2005	2000

a ich udział % w wydatkach ogółem gminy i w dochodach własnych kształtował się następująco:

	w wydatkach ogółem	w dochodach własnych
2001	33,0	72,8
2002	41,0	127,6
2003	29,8	52,6
2004	23,8	62,7
2005	15,6	36,2

Na jednego mieszkańca wydatki inwestycyjne kształtowały się następująco (w zł.):

2001 –	417
2002 –	638
2003 –	245
2004 –	300
2005 –	215

A oto inwestycje, które za te pieniądze zrealizowano przy wsparciu środków zewnętrznych.

A. Wodociągi

Głównym zadaniem inwestycyjnym w latach 2000–2004 wytyczonym przez władze gminy, była dalsza budowa wodociągów i rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody. Prace zostały rozpoczęte na przełomie lat 1997–1998. Do 2000 r. zostało zwodociągowanych 13 miejscowości.

Inwestycje te były finansowane z następujących źródeł (tab. 6):

- środki własne (49,4%),
- środki mieszkańców (24,6%),
- dotacje z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (AR i MR), Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW), Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚ i GW) oraz z Urzędu Wojewódzkiego,
- pożyczki z WFOŚ i GW,
- kredyty z Kredyt Banku.

W latach 1997–1999 został zakończony I i II etap wodociągowania gminy, wybudowano przepompownię wody w Cygance ze zbiornikiem wody uzdatnionej o pojemności 200 m³, 74,58 km sieci wodociągowej oraz 28,77 km przyłączy dla 797 odbiorców.

W 1998 r. wybudowano Stację Uzdatniania Wody w Feliksowie o I stopniu uzdatniania i pompowania.

W latach 2000–2001 zrealizowany został III etap wodociągowania, wybudowano 53,02 km sieci oraz 21,2 km przyłączy dla 346 odbiorców. Inwestycja sfinansowana została ze środków własnych gminy przy udziale środków: dotacji z AR i MR, wojewody oraz wpłat mieszkańców,

Tabela 6. Wysokość środków i źródła finansowania sieci wodociągowej w gminie Wiskitki (w mln zł.)

Nazwa zadania	Wartość zadania	Śr. własne gminy	Dotacje ogółem	Pożyczka WFOŚ i GW	Środki mieszkańców	Kredyt
I etap wodociągowania	1 699 011	932 975	542 886	–	223	–
II etap wodociągowania	2 556 148	1 081 688	360 000	–	1 114 460	–
Przepompownia Cyganka	193 230	193 230	–	–	–	–
III etap wodociągowania	2 350 613	1 441 003	310 000	–	599 610	–
Zbiornik Cyganka	221 511	221 511	–	–	–	–
IV etap wodociąg. z przepompownią	3 450 077	1 018 111	302 233	756 898	1 072 834	300 000
Razem wodociąg	10 470 590	4 888 518	1 515 119	756 898	3 010 054	300 000
Stacja uzd. wody w Feliksowie	1 742 872	1 151 372	60 000	531 500	–	–
Ogółem wodociągowanie	12 213 464	6 039 890	1 575 119	1 288 398	3 010 054	300 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wiskitki.

IV etap wodociągowania był realizowany w latach 2001–2002. W celu pozyskania środków z PAOW i WFOŚ i GW oraz środków z kontraktu zawartego z Marszałkiem Województwa Mazowieckiego, IV etap został podzielony na cztery zadania:

- w ramach zadania I realizowanego w latach 2001–2002 wybudowano sieć wodociągową o długości 13,28 km oraz 3,67 km przyłączy dla 66 odbiorców wody,
- zadanie II było realizowane w latach 2001–2002 ze środków własnych przy udziale środków z PAOW oraz pożyczki z Kredyt Banku. W ramach tej inwestycji wybudowano sieć wodociągową o długości 17,9 km a także 7,07 km przyłączy dla 259 odbiorców oraz we wsi Łubno wybudowano przepompownię ze zbiornikiem wody uzdatnionej o pojemności 200 m³ wraz z odprowadzeniem wód popłucznych i przyłączem energetycznym do zasilania przepompowni,
- zadanie III realizowane było w roku 2002 ze środków własnych przy udziale pożyczki z WFOŚ i GW oraz środków wojewody. Wybudowano

sieć wodociągową o długości 13,59 km i przyłącza o długości 6,26 km dla 150 odbiorców,

- w ramach zadania IV wybudowano sieć wodociągową o długości 19,05 km oraz przyłącza o długości 6,33 km dla 112 odbiorców wody. Zadanie to było realizowane ze środków własnych przy udziale pożyczki z WFOŚ i GW oraz dotacji z budżetu państwa. W IV etapie wodociągowania gminy łącznie wybudowano 63,83 km sieci, 23,34 km przyłączy dla 587 odbiorców.

W 2002 r. dokonano rozbudowy Stacji Uzdatniania Wody w Feliksowie o II stopniu przepompowni i uzdatniania wraz ze zbiornikiem wyrównawczym wody uzdatnionej o pojemności całkowitej 640 m³ z osadnikiem na ścieki technologiczne. Inwestycja była realizowana ze środków własnych oraz przy udziale środków z WFOŚ i GW, przyznanych w formie pożyczki.

W listopadzie 2002 r. wodociągowanie gminy zostało zakończone. Uroczyste oddanie nowoczesnej stacji uzdatniania wody w Feliksowie odbyło się 9 stycznia 2003 r. Stację wyposażono w najnowsze urządzenia filtracyjne technicznie zgodne z wymogami Unii Europejskiej. Wydajność stacji wynosi około 300 m³ na godzinę, a zapotrzebowanie waha się w granicach 100 m³ (200-metrowy zapas wody), co gwarantuje zaopatrzenie w wodę dla przyszłych mieszkańców gminy na najbliższe 20 lat.

Woda została doprowadzona do 40 wsi i 2400 gospodarstw domowych. Korzysta z niej około 9400 mieszkańców. Koszt budowy sieci wodociągowej i urządzeń towarzyszących wyniósł ponad 12 milionów złotych. Środki własne gminy stanowiły około 50 %, udział mieszkańców wyniósł ponad 24%, a pozostałe środki pochodziły z dotacji, kredytów i pożyczek (25%).

W roku 2003 wybudowano 1,10 km sieci oraz 1,12 km przyłączy dla 24 odbiorców oraz przyłączono pozostałe gospodarstwa do sieci wodociągowej właścicielej posesji, którzy nie wyrazili zgody w momencie budowy. Mieszkańcy ponieśli 54% kosztów tej inwestycji, zaś pozostałe koszty, 46%, poniósł Urząd Gminy.

Ogólny koszt całej inwestycji budowy sieci wodociągowej w Gminie Wiskitki wyniósł: 12 213 464 zł. i był finansowany z różnych źródeł, ale zdecydowaną większość pokryła gmina i jej mieszkańcy.

B. Oświetlenie

Kolejną inwestycją w zakresie gospodarki komunalnej w latach 2001–2004 była budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy. Efektem

tego przedsięwzięcia było wybudowanie oświetlenia ulicznego przy głównych drogach w 12 miejscowościach.

Na budowę oświetlenia przy drodze powiatowej nr 50 w miejscowościach Stare Kozłowice, Wiskitki i Cyganka, gmina otrzymała dotacje z budżetu państwa na zadania zlecone w wysokości 192 160 złotych. W pozostałych 9 miejscowościach oświetlenie uliczne zostało wybudowane ze środków własnych. Ogólny koszt tej inwestycji wyniósł 349 655 zł (tab. 7).

Tabela 7. Wysokość wydatkowanych środków na budowę oświetlenia w gminie Wiskitki w latach 2001–2004 (w zł)

Rok	Wartość zadania	Środki wł. gminy	Dotacje
2001	117 898	10 898	107 000
2002	98 052	42 892	55 100
2003	97 949	67 949	30 000
2004	25 756	25 756	–
Ogółem	339 655	147 499	192 100
Udział w %	–	43,42	56,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wiskitki.

C. Drogi

Do ważnych i kosztownych zadań inwestycyjnych zrealizowanych na terenie gminy w latach 2001–2004 należy zaliczyć modernizację dróg (nawierzchnia asfaltowa) i chodników (kostka brukowa). Z uwagi na inne inwestycje prowadzone w gminie władze lokalne sfinansowały to zadanie zarówno ze środków własnych, jak i zaciągnęły kredyt w banku PKO BP, środków z programu SAPARD (warunkiem uzyskania środków było wydatkowanie środków własnych, a następnie złożenie wniosku o refundację środków), środków z budżetu państwa oraz środków z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych (tab. 8).

W ramach tej inwestycji zmodernizowano i przebudowano:

- 10,427 km dróg gminnych,
- plac przed budynkiem Urzędu Gminy i Policji w Wiskitkach,
- ul. Kościuszki i Plac Wolności w Wiskitkach,
- ul. Łubieńskich w Guzowie.

Tabela 8. Wysokość środków i źródła finansowania modernizacji infrastruktury drogowej w gminie Wiskitki w latach 2001–2004 (w zł.)

Rok	Rodzaj inwestycji	Wartość inwestycji w złotych	Środki własne	Kredyt PKO BP	Środki SAPARD	Środki z FOGR	Środki z budżetu państwa
2001	chodniki	233 364	154 362	79 002	–	–	–
	modernizacja dróg	659 477	132 796	526 681	–	–	–
2002	chodniki	220 714	220 714	–	–	–	–
	modernizacja dróg	774 918	–	774 918	–	–	–
2003	chodniki	–	–	–	–	–	–
	modernizacja dróg	47 255	47 255	–	–	–	–
2004	chodniki	–	–	–	–	–	–
	modernizacja dróg	1 814 644	1 129 404	–	545 298	54 000	85 942
razem	–	3 750 372	1 684 531	1 380 601	545 298	54 000	85 942
udział w %	–	100,0	44,9	36,8	14,5	1,5	2,3

E. Straż pożarna

Dbając o bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową władze lokalne inwestują w rozwój Ochotniczych Straży Pożarnych. Na terenie gminy działa czynnie 10 jednostek OSP. Utrzymanie w gotowości bojowej jednostek w znacznym stopniu obciąża budżet samorządu. W 1999 roku Rada Gminy podjęła decyzję o rozpoczęciu budowy strażnicy OSP w Działkach. Do końca roku 2004 wydatki na ten cel były ponoszone głównie z budżetu gminy. Pozostałe środki pochodziły z darowizny od PZU S.A. i wkładu własnego strażaków (tab. 9). Całkowity koszt budowy tego obiektu obliczono na kwotę 369 tys. zł. zakończenie tej inwestycji przewidziane jest na 2006 rok.

Tabela 9. Wysokość środków poniesionych na budowę strażnicy OSP w Działkach w latach 2000–2004 (w zł)

Rok	Środki własne	Wkład OSP	Darowizna PZU SA.	Razem wydatki
2000	30 000	10 600	–	40 600
2001	58 300	15 300	–	73 600
2002	619	21 100	10 000	31 719
2003	57 790	3 200	–	60 990
2004	30 648	–	5 000	–
Ogółem	177 357	50 200	15 000	242 557
Udział w %	73,1	20,7	6,2	100,0

W ramach zadań inwestycyjnych w roku 2003 rozpoczęto budowę garażu w OSP Nowy Drzewicz. Z budżetu gminy wydatkowano środki w wysokości 3 tys. złotych na opracowanie dokumentacji technicznej. W roku 2004 na realizację tej inwestycji wydatkowano środki w wysokości 8 000 zł (zakupiono materiały budowlane oraz wykonane prace budowlane zgodnie z projektem, inwestycję tę zakończono w 2005 roku).

F. Finansowanie inwestycji infrastruktury społecznej

Priorytetowym zadaniem inwestycyjnym dla władz gminy w latach 2000–2004 była budowa gimnazjum i liceum w Wiskitkach.

Po wprowadzeniu reformy oświaty szkoły podstawowe stały się sześcioletnimi oraz przywrócono gimnazja o trzyletnim cyklu nauczania. W tej sytuacji Zarząd i Rada Gminy podjęły decyzję o utworzeniu na terenie gminy jednego gimnazjum. Finansowanie szkół podstawowych i gimnazjów przekazano gminom. Natomiast za szkoły ponadpodstawowe były odpowiedzialne samorządy powiatowe. W związku z tym Zarząd Gminy zwrócił się do Starostwa Powiatowego w Żyrardowie z wnioskiem o współfinansowanie budowy kompleksu szkolnego gimnazjum i liceum. Porozumienie zostało podpisane we wrześniu 2000 r. Powiat zobowiązał się partycypować w 40 % kosztów tej budowy (tab. 10).

Tabela 10. Źródła finansowania budowy budynku gimnazjum i liceum w Wiskitkach w latach 1999–2003 (w zł)

Rok	Koszt inwestycji	Środki gminy	Udział powiatu
1999	166 988	166 988	–
2000	596 149	357 689	238 459
2001	1 262 582	757 549	505 032
2002	1 252 116	751 269	500 846
2003	1 993 170	1 196 396	796 774
Koszty ogółem	5 271 005	3 229 891	2 041 111
Udział w %	–	61,3	38,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wiskitki.

Plany geodezyjne i dokumentacja techniczna budynku została wykonana w latach 1999–2000, środki na ten cel pochodziły z budżetu Gminy Wiskitki. W grudniu 2000 roku została rozpoczęta budowa nowego gmachu dydaktycznego. Inwestycja została zakończona w sierpniu 2003 r. Uroczy-

ste otwarcie nowego gmachu odbyło się 1 września roku szkolnego 2003/2004. Zgodnie z podpisanym porozumieniem ponad 60% kosztów tej inwestycji zostało sfinansowane z budżetu gminy.

Inwestycja pod nazwą „Budowa Gimnazjum i Liceum w Wiskitkach” została podzielona na dwa etapy:

- I – zakończenie budowy budynku dydaktycznego o powierzchni 2 917 m²,
- II – budowa w latach 2004–2007 budynku socjalno-kulturowego, sali gimnastycznej o powierzchni 1942 m² oraz terenów sportowych – boiska do gry, bieżnie, tereny zieleni.

Realizację drugiego etapu rozpoczęto w roku 2004 pod nazwą „Budowa sali sportowej z zespołem boisk i budynku socjalno-kulturowego przy Gimnazjum i Liceum w Wiskitkach. Z uwagi na możliwość pozyskania środków z dwóch źródeł dofinansowania zaistniała konieczność podziału zadania na dwa etapy:

- budowa budynku socjalno-kulturowego,
- budowa sali sportowej wraz z zespołem boisk.

Na budowę budynku socjalno-kulturowego złożono wniosek o środki z Urzędu Marszałkowskiego w ramach Kontraktu. Pozyskane środki w wysokości 300 tys. zł. pozwoliły na realizację zadania w latach 2004–2006 na kwotę 1 077 445,24 zł z zapisem, że w roku 2004 zostanie wykonane ponad 74% tej inwestycji za kwotę 800 tys. zł (500 tys. zł środki własne, a 300 tys. zł. środki z budżetu państwa, które stanowią 37,5% wartości robót w 2004 r.). Ponieważ trudne warunki atmosferyczne nie pozwoliły na wykonanie wszystkich prac, termin realizacji tej części przesunięto do 30.04.2005 r. o wartości 59 182 zł przy udziale środków z budżetu państwa w wysokości 22 193 zł (środki niewygasające). Natomiast na budowę budynku sali sportowej wraz z zespołem boisk złożono wniosek o środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Rolnictwa w ramach Zintegrowanego Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

Na terenie Gminy Wiskitki znajdują się 4 szkoły podstawowe, dwie z nich funkcjonują w budynkach, które wymagają modernizacji i dużych nakładów finansowych. Władze samorządowe podjęły decyzję o częściowej przebudowie sali gimnastycznej i modernizacji chodnika przy szkole we Franciszkowie. Środki na ten cel w całości pochodziły z budżetu gminy. W szkole podstawowej w Guzowie zmodernizowano kotłownię węglową na olejową i dokonano wymiany instalacji c.o. w części budynku dydaktycznego szkoły. Na tę inwestycję gmina zaciągnęła pożyczkę z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (tab. 11).

Tabela 11. Wysokość środków wydatkowanych na modernizację szkół podstawowych w gminie Wiskitki w latach 2001–2004 (w zł)

Nazwa zadania	Koszt inwestycji	Środki własne	Pożyczka z WFOŚiGW
Modernizacja sali gimnastycznej	369 530	369 530	–
Modernizacja kotłowni w S. P. w Guzowie	137 452	46 569	90 883
Modernizacja chodnika przy S. P. we Franciszkowie	36 607	36 607	–
Koszt ogółem	543 589	452 706	90 883
Udział w %	–	83,3	16,7

Władze gminy Wiskitki poprzez remonty i wyposażenie szkół starają się poprawić warunki i jakość nauczania.

Dodać jeszcze należy, że w ramach planowanego zadania inwestycyjnego w 2004 r. w dziale „Administracja publiczna” przeprowadzono przetarg i zakupiono samochód (dla potrzeb urzędu gminy) za kwotę 48 066 zł oraz zestawy komputerowe dla administracji za sumę 37 980 zł.

Wynik finansowy gminy

Duże potrzeby, występujące w gminie Wiskitki, pociągają za sobą konieczność wydatkowania w niektórych latach więcej pieniędzy niż wynoszą dochody (tab. 12), co powoduje zadłużenie gminy i pewne uzależnienie od wierzyciela.

Tabela 12. Wynik finansowy gminy Wiskitki w latach 2001–2004

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004
Dochody wykonane	11 322 297	11 538 907	11 817 363	12 350 326
Wydatki wykonane	11 696 406	14 518 694	11 584 153	11 793 001
Nadwyżka lub deficyt	(–) 374 109	(–) 2 979 787	233 210	557 325
Zaciągnięte pożyczki lub kredyty	877 700	2 517 300	–	–
Spłata kredytów i pożyczek	–	263 400	698 100	937 400
Łączne zadłużenie na koniec roku	877 700	3 320 800	2 939 500	2 052 900

W wyniku inwestowania zmniejszyła się w 2004 r. w porównaniu do 2001 r. samodzielność finansowa gminy (z 45,4% do 38,0%), wzrosło uzależnienie od zewnętrznych źródeł finansowania (z 58,9% do 84,2%) i niestabilnych źródeł finansowania (z 35,7% do 49,7%)¹².

Jednakże jak wskazują to poniższe dane wskaźnik zadłużenia ogólnego nie przekroczył dopuszczalnego progu, wynoszącego 60% dochodów gminy, jak również wskaźnik spłaty zadłużenia nie przekraczał dopuszczalnej bariery 15%.

	wskaźnik zadłużenia w %	wskaźnik spłaty zadłużenia w %
2001	7,75	–
2002	28,78	2,28
2003	24,87	5,91
2004	16,62	7,61

Wielkość zadłużenia na 1 mieszkańca w 2001 r. wynosiła 95 zł, w 2002 r. 356 zł, w 2003 r. 314 zł. i w 2004 219 zł. Zadłużenie gminy było spowodowane realizacją inwestycji wodociagowych i oświatowych, które przyczyniły się do poprawy materialnych warunków życia mieszkańców, do zmniejszenia degradacji środowiska naturalnego, jak też uległy poprawie warunki nauczania w szkołach, a budowa liceum zwiększyła młodzieży wiejskiej dostępność do szkoły średniej, a pośrednio także do studiów wyższych. Ponadto realizacja inwestycji infrastrukturalnych zwiększa konkurencyjność gminy i zwiększa jej szanse w zakresie przyciągania nowych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.

¹² Por. P. Roman, *Mikroekonomiczne instrumenty planowania i analizy w zarządzaniu gospodarką lokalną*, „Monografie i opracowania”, SGH, Warszawa 2000.

Budget of local community Wiskitki in 2001-2005

Summary

The authors present the opinion that every local community has the specific character but any of them must meet the rising needs of inhabitants. In order to do it, it must have the income on the reasonable level. In the case of Wiskitki the total income as well as the individual incomes were on the low level. The investment required credits. They were important cost for budget in the next years. The economic situation of local community, the social structure and its income, the level of education, own income of the local community, subsidies, current expenses of local community, and the main investments conducted in the local community were described in the article. At the final part of the article it was proved that indebtedness of the local community doesn't break the allowed norms.